

Den gränslösa korgen – korgar från när och fjärran

Utställning på Nynäs slott 14 maj – 3 september

Du hittar den i nästan alla kulturer, över hela världen, i alla tider. Den finns i en mängd olika former, av de mest skilda material, för alla möjliga ändamål. Vi talar om korgen – ett av de äldsta hjälpmedlen för transport och förvaring som människan känner till. På Nynäs slott visas under sommaren en utställning med korgar från när och fjärran i tid och rum. Här blandas korgar från många platser i världen,

både nya och gamla, med de korgar som har hört till Nynäs stora herrgårdshushåll och nytillverkade svenska korgar. Det finns korgar från alla världens kontinenter. Ett trettiotal länder är representerade.

Funktionerna varierar. Här finns transportkorgar, vedkorgar, siktar, svampkorgar, förningskorgar, fiskkorgar, potatiskorgar, riskorgar och handväskkorgar. Ja här finns till och med

sydafrikanska ölkorgar som är vattentäta, när gräsbuntarna de är bundna om fått svälla.

Förutom färdiga korgar visar utställningen också korgmakeriet som det levande hantverk det fortfarande är, med prov på olika material och tillverkningsmetoder.

Packa picknickkorgen och ta en tur till Nynäs i sommar!

Korgar på Nynäs samling tillsammans med korgar från olika kontinenter. Foto Pontus Carlweitz

Med korgen in i 2000-talet

Korgtillverkning, ett av världens äldsta hantverk, har inte spelat ut sin roll. Visst har korgens roll förändrats över tiden. Från att ha varit lika självklar som dagens plast- eller papperskassar har den fått en något mer tillbakadragen och exklusiv plats i det dagliga livet. Men, tänk efter! I de flesta hem finns tvättkorgar, papperskorgar, brödkorgar, svampkorgar, vedkorgar, trädgårdskorgar, för att bara nämna några.

Varje gång vi går och handlar möts vi också av högar med shoppingkorgar, visserligen i plast, men med den traditionella korgens självklara form, flätmönster och lufthål. Shoppingvagnen är inte heller något annat än en korg på hjul.

Både lika och olika

Korgar har stor variationsrikedom i form, funktion och material. Trots det pratar man rent tekniskt om två huvudgrupper. De bundna och de flätade korgarna. Dessa tekniker är spridda över hela världen och mycket, mycket gamla. Korgar tillverkades troligen redan under den tidiga stenåldern och tydliga fynd från den senare delen av epoken styrker detta.

Kanske är det just detta som är så fascinerande med korgar. Hantverkets ålder, uppfinningsrikedomen som kan utläsas i korgarna och att de är gränslösa både funktionellt geografiskt och socialt. Vidare materialet som varierar från plats till plats.

Granrötter där det växer gran, palmlblad där det växer palmer, olika slags gräs, bambu, rotting, näver, vass, säv, bast, träspån, järntråd och i vår tid även pappersremor och plast. Det gör att korgar från olika delar av världen både är lika och olika på samma gång. Och visst är det intressant att en korg från Sörmland och en från Sydafrika i princip har samma form. Den största skillnaden är materialet. Granrot i den sörmländska och rotting i den sydafrikanska. På samma sätt är det fascinerande att se de geografiska olikheterna mellan korgar med samma funktion när det gäller formspråk och skräddarsydda lösningar.

Ovan: En sörmländsk granrotskorg (t v), tillverkad av Erna-Lill Lindén och en korg från Sydafrika tillverkad i rotting. Korgarnas form är nästan identisk. Foto Helena Åberg

Nedan t v: Korgar från Sydafrika, Den främre är en Ölkorg, tänkt att förvara vätska i. Foto Pontus Carlweitz

Nedan: Bafunke Adedoyin, ledamot i Hemslöjdsföreningens styrelse, lägger sista handen vid sin korg vid en pilkorgskurs på Nynäs. Foto H Åberg

Korgar som hjälp till självhjälp

Det behövs inte någon stor verktygsuppsättning för att tillverka korgar. Vad som behövs är en stor portion kunskap om materialet och tekniken som ska användas.

Under 1800-talet och det tidiga 1900-talet kunde korgtillverkning vara en viktig binäring och ett sätt för människor med funktionshinder eller ålderskrämpor att förtjäna sitt levebröd. Det finns fortfarande relativt många korgslöjdare i Sverige. Men den roll tillverkningen hade som binäring har minskat betydligt. Däremot spelar korgmakeriet fortfarande en viktig roll i andra delar av världen. I många biståndsprojekt är korgtillverkning en viktig hjälp till självhjälp. Ett sådant projekt är ZASP (Zambian Agricultural Small Scale Project) som stöder små jordbrukskooperativ i Zambia. Dessa tillverkar bland annat korgar som saluförs i Sverige som rättvisemärkta.

Ett annat exempel är Burkina Faso Boutique i Stockholm. Här säljs konst och hantverk, däribland olika slags korgar, från Burkina Faso och andra Västafrikanska länder. Grundtanken är att skapa en handel baserad på rättvisa villkor, genom att köpa varorna direkt från lokala hantverkare och konstnärer.

Att slöjda för sitt välmående

Om slöjden har minskat i betydelse rent näringsmässigt har den kunskapsförmedlande funktionen, till människor som vill slöjda för sitt välbefinnande, blivit allt viktigare. Att slöjda är god friskvård och inte minst korgslöjden representerar detta. Många finner glädje i att skapa ett stycke kultur av naturens material. Samtidigt blir kursverksamheten för de yrkesverksamma korgslöjdarna en viktig del av deras näring.

Intresset för korgslöjd och korgar är stort, så visst finns det mycket som talar för att korgen kommer att hänga med även under detta årtusende.

Helena Åberg

Ovan Korgtillverkning i en by i Burkina Faso. Foto Jenny Andersson

T v Inga-Nita Eriksson flätar växtstöd vid en kurs i Strängnäs. Foto HÅberg

Till vänster kopia av en Sörmländsk spolborg tillverkad av Erna-Lill Lindén i mitten en riskorg från Malaysia och till höger en dito från Nepal. Foto Helena Åberg

Fakta om utställningen Den gränslösa korgen

I utställningen visas cirka hundra korgar från ett trettio-tal olika länder. Drygt tjugo svenska slöjdare finns representerade av dem kommer knappt hälften från Sörmland.

Ett stort tack till alla som lånat ut sina korgar och ett speciellt tack till Jonas Hasselrot i Södertälje som generöst bjudit på sin kunskap och lånat ut många korgar från sin svenska och asiatiska korgsamling.

Utställningen har gestaltats av Hanna Arnesson, ett:ett.

Texter Pontus Carlweitz och Helena Åberg

Producent, Landstinget Sörmland och Hemslöjdsföreningen Sörmland

Korgarna på Nynäs

Hösten 1984 förvärvade Landstinget sörmåland tillsammans med Nationalmuseum huvudbyggnaden på Nynäs med i stort sett alla inventarier. Den tidigare ägarfamiljen Gripenstedt hade länge försökt hitta en lösning att avyttra det resurskrävande gamla "slotet" utan att behöva skingra kulturskatten i form av konstföremål och hushållsgeråd som hunnit samlas i huset under dess trehundraåriga historia. Ett av Nynäs verkligt stora värden är att man här inte bara sparar det som kan betraktas som statusföremål utan också hushållets mest triviala ting. Spåren av flitig och regelbunden användning syns tydligt. Det som var alltför slitet hamnade till sist på vinden.

En typ av föremål som är så vardaglig att de flesta kanske knappt tänker på dem är korgarna.

Korgar med historia

På Nynäs finns ett drygt femtiotal – från små små bärplockarkorgar, kanske för barnen, till riktigt stora koffertar för gods och bagage. Vid en närmare granskning visar det sig, förstås, att även dessa har en intressant historia att berätta. En sak som slår en är korgens mångsidighet när det gäller användningsområden. Här finner man en barnvagn flätad av pilvidjor, praktiska "handväskor" av spån, halm eller säv, rejäla "kolfat" för det tunga slitet i leran på potatisåkern, mangelkorgar för byken och korgar att packa i för resan. För att bara nämna några exempel. Somliga är ganska utpräglade "högreståndskorgar" gjorda mest för prydnads skull, medan det stora flertalet är utpräglade bruksföremål avsedda för det vardagliga arbetet. Korgarna speglar kort sagt de behov som fanns inom ett stort herrgårds-hushåll på landsbygden.

Nynäs korgar utgör också en bred "provkarta" på en mängd olika tekniker som kommit till användning inom det traditionella korgmakeriet. De två

huvudgrupperna, flätade och bundna korgar, uppvisar i sin tur exempel på flera variationer när det gäller materialval och tekniska lösningar. En del korgtyper och tillverkningsätt känns lätt igen från gångna dagars stora "korgtillverkningscentra", till exempel spiralbundna korgar från trakterna kring Hedared i Västergötland eller spånkorgarna från Örkened i Skåne, där korgmakandet från senare delen av artonhundratalet nådde närmast hemindustriell karaktär. Detta pekar i sin tur på ännu en intres-

sant aspekt, nämligen att korgen ganska tidigt blev en betydande handelsprodukt, som via marknader och kringresande försäljare nådde användare långt ifrån platsen där de tillverkats. Några få korgar har sannolikt utländsk proveniens. Ett exempel är den tysktillverkade picknickväskan från 1930-

talet, komplett med lättmetalltallrikar, aluminiumbestick, vinflaskor (med patenkork) och schnappsglas – i korgflätade fodral! Som gjord för att packas in i en Mercedes cabriolet och en tur ut i det pittoreska landskapet. Ja, var tid har sina korgar.

Pontus Carlweitz

Traditionella västsvenska korgar, s.k. Hedaredskorgar som använts i hushållet på Nynäs slott. Foto Pontus Carlweitz

Lästips om korgar

Hasselrot Jonas, Korgar- tradition och teknik (1997)

Hemslöjd Västra Götaland, Trädgårdskorgen

Hemslöjden i Malmöhus län, Korgpil och pilkorg i Skåne

Hemslöjds konsulenterna i Kalmar län, Korgar- en sammanställning av korgmodeller och korgtekniker i Sydsverige

Lonning, Kari, The Art of Basketry

Madsen Steen H, Flet med pil (1984)

Munksgaard Jan Henrik, Kurver (1980)

Sentance Bryan, Art of the Basket: Traditional Basketry from Around the World (2001)

Stiftelsen Afroart, Afroarts korgar

Tidskriften Västerbotten, Rotkorgar, 4/83

Kurser i korgslöjd

www.hemslöjd.org/sormland

www.saterglantan.se

www.hemsojden.org

KALENDARIUM

UTSTÄLLNINGAR

Den Gränslösa korgen – korgar från när och fjärran

14 maj – 3 september
Nynäs slott, Receptionen, Tystberga
Invigning 14 maj kl 12

Vernissageprogram, se nedan under Sommar på Nynäs

Dansande händer - Kunskap i trä

Nynäs slott, Finstallet, Tystberga
14 maj – 3 september

Skogs- och virkesstigen

Nynäs slott, Tystberga
14 maj Återinvigning
Start vid parkeringen

Textil sommar på Julita

10 juni – 30 sept
Vernissage
10 juni, kl 12

Program

Invigning av Helen Backlund, textilkonstnär och chef för Dalslands museum. Föredrag med diavision.
Ryans utveckling från sängen till golvet.
Monica Hallén, Nordiska Museet
Blomstrande ryor på färdiga bottnar. Lille-Mor Boman, länshemslöjdskonsulent.

Kort om utställningarna

Nock Ragg Rya

Vävda ryor från sju landskap, formgivna av Anne Norin, Petra de Verdier, Pasi Välimaa, Raine Navin, Helen Backlund och Ylva Kongbäck. Nordiska Museet kompletterar med ett antal äldre ryor ur samlingarna. Några har varit med som inspirationsryor i Nock Ragg Rya-projektet.

Blomstrande ryor på färdiga bottnar

En rykande färsk utställning om ryor att knyta själv på färdiga bottnar. Mönstermodulerna har formgivits av Katarina Brieditis i samarbete med Hemslöjdsföreningen Sörmland och Svensk Slöjd. Denna utställning visas till 25 juni.

Se även kursen – Blomstrande ryor på färdiga bottnar, 16 lektioner

Arr. Nordiska Museet, Julita Gärd & Hemslöjdsföreningen Sörmland

Sommarslöjd

18 maj – 10 september
Nordiska Museet
3 utställningar i mångkulturens tecken

Arr. Nordiska museet & Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund

Verktyg - Snickeriverktyg från fem sekel

28 maj – 15 oktober
Faktoriet, Eskilstuna museer

SLÖJDCAFÉER

Höstens slöjdcaféer

Vi planerar just nu höstens program. Stickning och virkning är efterfrågade teman som vi bl a kommer att ta upp. Aktuell info kommer som vanligt att finnas på hemsidan.
www.hemslöjd.org/sormland

Sommar på Nynäs

Slöjd & Trädgårdsdag

14 maj, kl 12-16

12.00 Lisbet Åhlund, rektor på Öknaskolan inviger utställningen "Den gränslösa korgen"

Plats: Nynäs slott, Receptionen

13.00 "Sverige, ett rikt korgland" Föredrag Jonas Hasselrot författare och korgmakare
Plats: Oxstallet

Hela dagen pågår slöjddemonstrationer med olika korgslöjdare.

Försäljning av trädgårdsväxter och fröer.
Rådgivning i trädgårdsfrågor.

Välkommen som medlem

Du får Handlaget direkt i brevlådan.
Du kan delta i våra kurser med rabatt.
Du får delta gratis i ett slöjdcafé.
Du får rabatt på tidskriften Hemslöjden.

Besök även vår hemsida –
www.hemslöjd.org/sormland

Enskild medlem 175:-
tillkommande familjemedlem 100:-
ungdom (13-25 år) 100:-
Postgiro 175059-5,
Hemslöjdsföreningen Sörmland.
Ange namn/adress/tel/medlem 2006

Långmarendag

18 juni, kl 12-16
Öppet hus på museigården Långmaren med guidade visningar, korgslöjd och hästskjutsar mm.

Barnens Nynäs

30 juli, kl 11-16
Mängder av spännande aktiviteter för de yngsta, bland annat prova-på slöjd, barnteater, ridning, provsitta traktorer.

Arrangörer för Sommar på Nynäs är Hemslöjdsföreningen Sörmland, Landstinget Sörmland, Öknaskolan, Eskilstuna Stads- & Länsbibliotek och Nynäs Trädgårdsbutik.

För fullständigt program se
www.landstinget.sormland.se/nynas

Gränslös festival

19-20 maj
Nyköpings kreativa krafter attraherar alla sinnen med musik, matkultur, streetkultur, försäljning, föreläsningar, prova på-aktiviteter, poesi, hobby, slöjd, hantverk, dans, teater, samtal och sagor.

Slöjdprogram i Gamla Bryggeriet

20 maj kl 10-16
Hemslöjdsföreningen skapar en stor kompostkorg tillsammans med besökarna. Du kan också prova att slöjda vindsnurror och trädgårdspinnar.

Midsommarslöjd i Arvidsjaur

- slöjdläger för unga 13 - 25 år

19-25 juni
Du kan tälja, tova eller slöjda i näver.
Kostnad: 800:- för medlemmar i Unga Slöjdare, annars 1000:-.

Anmälan senast 24 maj till Riksförbundet Unga slöjdare på
www.hemslöjden.org/index.1996.html

Balders Möte

- slöjdläger för unga 15-25 år

31 juli– 6 augusti
Plats: Karlsnäsgården, Ronneby, Blekinge.
Kostnad: 1800:-.

Anmälan senast 22 maj till Lisa Kaisajuntti, 0457-271 67 eller
lisa.kaisajuntti@hemslöjd.org

Se även
www.hemslöjden.org/index.1996.html

SVERIGE

PORTO BETALT

KURSER

Mjuk slöjd:

Blomstrande ryor på färdiga bottnar, 16 lektioner

Praktiskt arbete m knutar, broderier, päritning av mönster och monteringar. Vi arbetar med mönstermoduler formgivna av Katarina Brieditis.

Lärare: Lisa Mossberg

Tid: 10-11 juni

Plats: Julita Gård

Pris: 700:- / Medlem & Ungdom: 500:-

Anmälan - senast 19 maj

Fritt broderi, 20 lektioner -

Workshop och montering

Kursen för dig som älskar att brodera fritt men känner att monteringen vållar huvudbry. Vi broderar på lördagen och monterar gamla och nya broderier under söndagen.

Lärare: Lena Lundgren

Tid: 30 sept – 1 okt

Plats: Ökna

Pris: 750:- / Medlem & Ungdom: 550:-

Anmälan – senast 15 september

I samarbete med Täcklebo Broderiakademi

Tid att virka, 20 lektioner

Vi virkar nytt i gamla tekniker. Vår lärare är Maria Gullberg, formgivare och författare till boken "Tid att virka". Lär dig flerfärgsvirkning, virka ribbor, noppor, reliefer och öglor. Även pärlvirkning får du prova på. Du påbörjar ett mindre arbete som t ex vante, mössa eller mudd.

Tid: 16-17 september

Plats: Ökna

Pris: 975:- / Medlem & Ungdom: 775:-

Anmälan – senast 8 september

Pärlbroderi på stramalj, 16 lektioner

Kursen lär ut mönsteruträkning, pärlträdning och broderi. Vi gör smycken för

handleden i form av muddar eller armband.

Lärare: Lisa Mossberg

Tid: 23-24 september

Plats: Katrineholm

Pris: 700:- / Medlem & Ungdom: 500:-

Anmälan - senast 8 september

Nålbindning, 16 lektioner

Lär dig nålbindning, en gammal teknik som utvecklades långt innan stickningen.

En nål och ett rent ullgarn är vad som behövs för att kunna nålbinda. Inga förkunskaper krävs.

Lärare: Kerstin Karlén

Tid: 14 & 28 oktober

Plats: Malmköping

Pris: 700:- / Medlem och Ungdom 500:-

Anmälan – senast 29 september

Hård slöjd:

Hastkorgar 8 lektioner

Tillverka korgar med träbotten. Fläta med ris, sly, snöre eller tygremsor

Lärare: Annika Eriksson

Tid: 23 september

Plats: Nynäs slott, Tystberga

Pris: 500:- Medlem 400:-, Ungdom 300:-

Anmälan – senast 7 september

Trådslöjd - Luffarslöjd

Vi tillverkar skålar, ljusstakar, hängare, smycken i järntråd och dekorerar dem med pärlor och annan grannlåt.

Lärare: Richard Horner

Tid: 30 september

Plats: Nyköping

Pris: 500:- Medlem 400:-, Ungdom 300:-

Anmälan – senast 5 september

Smide 16 lektioner

Prova olika smidestekniker genom tillverkning av lämpliga bruksföremål

Lärare: Jussi Hynynen

Tid: 14-15 oktober

Plats: Faktoriet Eskilstuna

Pris: 900:- / Medlem 700:- / Ungdom 500:-

Anmälan – senast 28 september

Fågelslöjd 16 lektioner

Kursen ger grundläggande kunskaper om olika tälttekniker genom tillverkning av fåglar. Formkunskap, materialkunskap och verktygsvård

Lärare: Nicke Helldorff

Tid: 21 - 22 oktober

Plats Näshtulta

Pris: 900:- Medlem 700:- Ungdom 500:-

Anmälan – senast 3 oktober

Tillverka granrotskorgar 40 lektioner

Vi hämtar granrötter och grenar i skogen och flätar sedan korgar av dem

Lärare: Erna-Lill Lindén

Tid: 14, 28, 29 oktober och 11-12 november

Plats Nynäs slott

Pris: 1700:- / Medlem 1500:- / Ungdom 1300:-

Anmälan – senast 8 oktober

Anmälan och information

Textila kurser:

0155-26 11 35, 070-626 15 14

E-post lillemor.boman@hemslojd.org

Trä och metall:

0155-26 15 07, 0709-46 15 26

Fax: 0155-26 15 95

E-post, helena.aberg@hemslojd.org

Kursarrangör:

Hemslöjdsföreningen Sörmland. Kurserna anordnas om tillräckligt många anmäler sig. Kostnader för material tillkommer. Ungdomspriserna gäller för ungdomar upp till 25 år. Anmälan är bindande

Logi

Vid slöjdverkstan på Ökna och vid Nynäs slott finns övernattningsmöjligheter. Bokning görs i samband med kursanmälan

Aktuell information hittar du även på vår hemsida www.hemslojd.org/sormland

Hemslöjdsföreningen Sörmland
Box 571, 611 10 Nyköping
www.hemslojd.org/sormland

Länshemslöjdskonsulent, textil
Lille-Mor Boman
TEL 0155-26 11 35 MOBIL 070-626 15 14
lillemor.boman@hemslojd.org

Länshemslöjdskonsulent, hårdslöjd
Helena Åberg
TEL 0155-26 15 07 MOBIL 0709-46 15 26
helena.aberg@hemslojd.org